

A MUNKA ÉS A CSALÁD ÉLETTERÜLETÉNEK ÖSSZEEGYEZTETÉSE SORÁN KELETKEZŐ RIZIKÓ- ÉS VÉDŐFAKTOROK

MIHÁLKA MÁRIA

Szegedi Tudományegyetem Juhász Gyula Pedagógusképző Kar
Alkalmazott Egészségtudományi és Környezeti Nevelés Intézet
MTA-SZTE Egészségfejlesztés Kutatócsoport
mihalka.maria@szte.hu

Kutatási kérdés. A kutatás kérdése, hogy milyen rizikó- és védőfaktorok azonosíthatóak a pedagógus munkakörökben dolgozóknál a munka és a család életterületét érintő előzmények, mint például: munkahelyi- családi társas támogatás, szerepkonfliktusok, szerep-kétértelműség, időnyomás és következmények, mint például: munkával való elégedettség, családi élettel való elégedettség, az egész élettel való elégedettség között, valamint, hogy hogyan tudnak a két életterület között egészségesek maradni.

Elméleti háttér. A kutatás elméleti keretein belül tárgyaljuk: a munka-család interferencia, különböző elméleteit napjainkig, a család-munka konfliktusra fókuszálva. Figyelmünk a munka és a család életterületét érintő előzményekre (munkahelyi, családi: társas támogatás, szerepkonfliktusok, szerep-kétértelműség, időnyomás) és következményekre (munkával való elégedettség, családi élettel való elégedettség, az egész élettel való elégedettség) irányul.

Módszertan. Előadásunkban a korábban lezajlott nagymintás (N=2068) kvantitatív adatgyűjtésünk eredményeinek kvalitatív adatgyűjtéssel való elmélyítését mutatjuk be, amelyet strukturált interjúk lefolytatásával valósítottunk meg (N=25). Az interjúkat országosan működő köznevelési intézményekben dolgozó pedagógusok körében folytattuk le 2020. január - március hónapokban. Köznevelési intézményekben dolgozó pedagógusokat kérdeztük meg hólabda módszer segítségével.

Eredmények. A kutatás eredménye, hogy egyértelmű, a munka életterülete felől a család életterülete felé „átszivárgó” hatásokat, rizikó faktorokat azonosítottunk (az önmaguk és a családi társas kapcsolatok elhanyagolása, a teljes társas kapcsolati beszűkülés, az egyensúlyvesztés). A munka és a család életterületéről áramló rizikó faktorok, mint a szerepkonfliktusok, szerepkétértelműség, időnyomás dimenzióit konkrét tevékenységekben ragadhatóak meg. A rizikó faktorokon túl protektív faktorokat azonosítottunk, mint a társas támogatás (amely mind a család, mind a munka életterületén rendkívül fontos); a tudatos „megújulás” tervezése (sport, rekreáció, szabadidős tevékenység); a tudatos megelőzés (szakmai képzéseken való részvétel, egészséges életmód: táplálkozás, mozgás, spiritualitás).

A kutatás elméleti és gyakorlati relevanciáját erősíti, hogy a kutatási eredmények lehetőséget teremtenek a megelőzés, a hatékony intervenciók eljárások kidolgozásához. Mindezek segítenek egyéni szinten a pedagógusoknak a hatékonyabb énműködés megvalósításában mind a munka, mind a család életterületén; szervezeti szinten a nevelés-oktatás megszervezéséért felelős hatalomnak (felsővezetőknek, középvezetőknek) a rizikófaktorok kiszűrésére, a prevenciók, intervenciók területek beazonosítására és a beavatkozások szakszerű megvalósítására.

Kulcsszavak: munka-család interferencia, rizikó- és védőfaktor, megelőzés

Támogató: A előadás elkészítését a Magyar Tudományos Akadémia Közoktatás-fejlesztési Kutatási Programja támogatta.